

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

redactie: dovenetel 45 - Heerenveen
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Waagmeester / Lisse

Godsvrucht en gezondheid

GODSVRUCHT EN GEZONDHEID

*Wees niet wijs in eigen ogen,
vrees de HERE en wijk van het kwaad;
het zal medicijn wezen voor uw vlees
en lafenis voor uw gebeente.*

Spreuken 3 : 7, 8

Hebben die twee, godsvrucht en gezondheid, nou werkelijk zoveel met elkaar te maken? Zou 't waar zijn, dat 't medicijn is voor je vlees om de HERE te vrezen en te wijken van het kwaad?

Maar kijk dan eens om je heen. Zoals Asaf bijvoorbeeld deed. Die zag heel wat anders. Over hoogmoedigen en goddelozen gesproken: gaaf en welgedaan is hun lichaam. Altijd onbezorgd vermeerderen zij het bezit. En waarom heb ik God gevreesd, m'n hart rein gehouden en m'n handen in onschuld gewassen?

Ja, hoeveel mensen, die van God en bijbel en kerk niet willen weten, blaken van gezondheid, en hoeveel oprechte kinderen van God tobben met ziekte en narigheid in hun leven.

—☆—

Of is dat soms specifiek oudtestamentisch om zulke aardse zegeningen te verbinden met het dienen van de HERE en het leven naar Zijn geboden? Vind je dat in het Nieuwe Testament niet meer?

Het zou niet moeilijk zijn veel plaatsen uit het Nieuwe Testament te citeren, waar over de zegen van de godsvrucht gesproken wordt, en dan heus niet alleen met betrekking tot de toekomst. Paulus schrijft aan Timotheüs: de godsvrucht is nuttig tot alles, daar zij een belofte inhoudt van leven, in *heden* en *toekomst*.

—☆—

We lezen hier eerst een bevel: Wees niet wijs in eigen ogen. Daar had Salomo niet veel mee op. Ziet gij een man, die wijs is in eigen

ogen, voor een dwaas is meer hoop dan voor hem. Spr. 26 : 12).

Vrees de HERE en wijk van het kwaad. Heb eerbied voor God, respecteer Zijn woord en wees er bang voor een weg in te slaan waarop Hij niet met je meegaat. Vrees de toorn van de HERE en wijk van het kwaad. Zo iets staat er van Job: die man was vroom en oprecht, godvrezend en wijkend van het kwaad. En op een andere plaats in het boek zegt Job zelf: Tot de mens zei God: Zie, de vreze des Heren — dat is wijsheid, en van het kwade te wijken is inzicht.

Bij het bevel komt een belofte. Zo vind je het vaak in de Schrift. Dat is om ons aan te vuren. Doe het maar en je zult merken, wat je aan de HERE hebt.

Zo is dat hier ook. Onmiddellijk na het bevel van vers 7 komt de belofte in vers 8: het zal medicijn wezen voor uw vlees en lafenis voor uw gebeente.

Dat wil zeggen: de HERE heeft het goed met ons voor, want het is niet alleen zó, dat je Hem een plezier doet, als je naar Hem luistert, maar het is ook nog goed voor jezelf. Het is zo goed voor een mens om de HERE te vrezen en van het kwaad te wijken, want dan geeft de HERE God je ook een goed leven. Want je wordt dan voor zoveel zonde bewaard en je vaart er zelfs lichamelijk wel bij. Als je de HERE niet vreest, ben je tégen jezelf ook!

—☆—

De Statenvertaling geeft het zó weer: het zal medicijn voor uw navel zijn. En ook prof. Gispén kiest voor deze vertaling. Hij zegt dan: navel en gebeente, iets teers en iets sterks als delen voor het geheel. En hij schrijft: De bedoeling is, dat men lichamelijk zal welvaren bij het doen zoals vs. 7 beveelt. Dat is beter dan wat de Kanttekening ervan maakt. Die vat het op als een soort gelijkenis en zegt dan: De zin is dat men, de vreze Gods hebbende, ten aanzien van het geestelijke leven der ziel gans welvarend en in goede sterkte wezen zal.

Maar het gaat hier niet over „het geestelijke leven der ziel“. De bijbel zegt hier, dat de zegen van de godsvrucht zich uitwerkt tot in je lichaam.

En de Schrift is hier actueel, want hoe dikwijls wordt er in de medische wetenschap niet gewezen op de invloed van de ziel op de

lichamelijke ziekteverschijnselen.

Je komt dit in het boek Spreuken geregeld tegen. Een paar voorbeelden:

4 : 22: eerst de opwekking om acht te slaan op Gods woorden en ze diep in je hart te bewaren, en dan: want ze zijn leven voor wie ze vinden, genezing voor hun ganse lichaam.
11 : 17: Een weldadig mens doet zichzelf wel, maar wie onbarmhartig is, kwelt zijn eigen vlees.

11 : 25: De zegenende ziel wordt overvloedig verkwikt, wie laaft, wordt ook zelf gelaafd.
14 : 30: Een zachtmoedig hart is leven voor het vlees, maar jaloersheid is vertering voor de beenderen.

16 : 24: Vriendelijke woorden zijn als honing-zeem, zoet voor de ziel en medicijn voor het gebeente. Daar kan een mens, die in moeite zit, echt helemaal van opknappen, en een zieke kan zich na een bezoek een stuk beter voelen.

17 : 22a. Onder de vele kaarten, die ik kreeg, toen ik in het ziekenhuis lag, acht jaar geleden, was er één van een broeder, die op de adreszijde links onder met kleine letter schreef: Spr. 17 : 22a. Een vrolijk hart bevordert de genezing. En wat is het waar!

21 : 23: Wie zijn mond en zijn tong bewaakt, bewaart zichzelf voor benauwdheden.

Ja, echt christelijk leven is als een beschermen-de mantel om je heen.

De HERE vrezen, daar vaar je wél bij.

Dat is goed voor je hele leven.

Ook voor je lichaam!

IN DIT NUMMER

- 373 Ds J. Waagmeester, Godsvrucht en gezondheid
- 380 Drs W. G. Rietkerk, De vernieuwing van de gemeente
- 379 Mr A. L. Bennen, Ontwikkelingen met betrekking tot het C.D.A. (2)
- 376 D. W. L. Milo, Voorlopige afsluiting
- 377 M. de Jonge, Hoofd en lichaam (1)

W. G. Rietkerk / Utrecht

De vernieuwing van de gemeente

De Evangelische Alliantie heeft al haar activiteiten in 1983 geplaatst onder het thema: de vernieuwing van de gemeente.

In 1982 viel alle aandacht op evangelisatie-werk. Evangelisatie-werk dient volgens de E.A. echter verankerd te zijn in de plaatselijke gemeenschap van christenen. Drie zaken zullen in dit komend jaar centraal staan:

1. vernieuwing van de plaatselijke gemeente;
2. het bereiken van onbereikte groepen in onze samenleving met het evangelie;
3. de sociale verantwoordelijkheid van de gemeente.

De activiteiten dragen het karakter van bezinning en ontmoeting. Daarom worden ontmoetingsdagen en conferenties belegd en er zullen allerlei materialen (themanummer, ideeën, boeken, brochures) ter beschikking worden gesteld om christenen te stimuleren om op het plaatselijk vlak bezig te zijn met bezinning, gebed en praktische inzet.

Bovenstaande mededelingen zijn een samenvatting van de plannen van de Evangelische Alliantie zoals die mij in schriftelijke stukken zijn toegezonden. Wat moeten wij denken en mogen wij hopen van deze activiteiten?

Aktualiteit

Voor ik hier iets over ga zeggen, wil ik eerst wijzen op een veel bredere en wijdere ontwikkeling, waarvan dit werk van de Evangelische Alliantie een onderdeel uitmaakt. Er is in evangelische kringen wereldwijd een hernieuwde aandacht voor "church-growth" = gemeentegroei. De Evangelische Alliantie is via haar wereldwijde organisatie aan deze evangelische beweging verbonden en heeft mede daarom haar activiteiten dit komende jaar aan dat thema willen verbinden. Of je dat nu moet doen door een jaar tot gemeente-vernieuwingsjaar uit te roepen, is voor mij een vraag, maar vooruit, ook in de gemeente gebeurt het wel eens dat de kerkeraad vaststelt dat er in het komende huisbezoekjaar een bepaald thema aan de orde moet komen. Dan staan alle activiteiten van de ouderlingen in de gezinnen ook voor een jaar onder het thema. Als wij het zó opvatten, kan het ermee door.

Het betekent dan niet dat dit thema in een ander jaar niet aktueel zou

zijn. Voor huisbezoeken is het trouwens zelfs sterk aan te bevelen, om eens een jaar in alle gezinnen over één onderwerp te spreken en dat via publikaties goed voor te bereiden. Het maakt huisbezoeken soms zinvoller. Zoiets is dus de E.A. in 1983 ook van plan. Het zal gaan over „vernieuwing van de gemeente”, wat als een betere omschrijving mag worden gezien van de engelse term church-growth-movement.

Coral Ridge Church

Twee maanden geleden bezocht ik één van de grootste kerken van de Verenigde Staten. Het was de Coral Ridge Church waar ds James Kennedy predikant is. In Florida. In deze kerk was een conferentie belegd van l'Abri en zodoende hoorde ik naar en sprak ik met deze ds James Kennedy. Zijn gemeente is van een paar honderd leden in een paar jaar tijd gegroeid tot een kerk van 5000 leden. Als je vraagt hoe dat kwam, dan speelt daarin de persoonlijkheid van de pastor wel een rol, en zijn verkondiging die duidelijk, begrijpelijk en bijbels is. Maar toch is dat niet het enige: er is een team van 450 (meest onbetaalde) nauwe medewerkers, die de vorming van gemeenschapskernen bevorderen en begeleiden. Daar worden in een persoonlijke sfeer de leden van de gemeente gebouwd in het geloof, rond bijbelstudie, gebed en sociale inzet. Ik sprak een mevrouw die daar twee jaar geleden lid was geworden en die beschreef hoe in haar Lutherse thuiskerk het geloof formeel was - meer dogmatisch (het hebben van een levens-overtuiging) maar dat zij in de Coral Ridge Church met haar gevoel was gaan geloven en met haar hart en nu haar geloof veel liever zou omschrijven als: het hebben van een persoonlijke band met de Heer. In dat geloof werd zij gesteerd door één van deze keimere gemeente-samenkomsten, die niet groter zijn dan 20 mensen.

Ik noem dit voorbeeld van gemeentegroei in de Verenigde Staten. Er zijn veel meer kerken die plotseling uitgegroeid zijn in de U.S.A. en er is zelfs een instituut in Pasadena in Californië dat onder leiding van een oude en ervaren professor McGavran de sociale, religieuze en bijbelse achtergronden van deze kerk-groei-beweging bestudeert. In Nederland zijn samenvattingen van het werk van dit instituut te vinden in een boekje van ds B. Krol „Gemeentegroei”, een Telos-boekje

van Buijten en Schipperheijn van f 16,50.

Om u een indruk te geven wat u daarin kunt lezen, geef ik u de hoofdstukken:

1. Wat is groei? Er is groei in getal, er is groei in de diepte en kwaliteit en er is groei in organisatie. De bijbel stelt groei in de diepte voorop en daaruit vloeit volgens Handelingen ook groei in organisatie (Hand. 6) en groei in getal (Hand. 5:14) voort. Kijk bij gemeentegroei niet alleen naar de dominee - er spelen veel meer factoren een rol: de sociale situatie enz.
2. De plaats van de gemeente in evangelisatie. Als het evangelisatie-werk niet naar de gemeente toe voert, loopt het dood. Maar de gemeente moet wel willen. Er zijn *sponsgemeenten* - die hebben de stijl van de wereld in zich opgezogen en hun eigen krachten verloren; *steengemeenten* - stoten keihard buitenstaanders af omdat zij door hun eigen taal en subcultuur wereldvreemd zijn geworden. Er zijn ook *magneetgemeenten*. Die trekken de goede deeltjes - de mensen die echt op zoek zijn naar God-aan - maar stoten de wezensvreemde deeltjes af nl. een wereldse levensstijl of dwaallerearen. Van deze drie typen gemeenten zijn alleen de laatste echt gemeente-groei-kerken.
3. Gemeente-groei-taal. Dit hoofdstuk houdt zich bezig met name met de sociologische achtergronden van allerlei zendings- en evangelisatie-werk.
4. Evangelisatie heeft voorrang. Alles wat enige waarde heeft in het Koninkrijk van God begint met evangelisatie. Wat houdt dat in? Pleidooi voor evangelieverkondiging die zich richt op de hele mens.
5. Kenmerken van groeiende gemeenten. Dat zijn kwaliteit, in warmte, vriendelijkheid, diepgang en levende samenkomsten, maar ook een toegewijd predikant en gemobiliseerde gemeente-leden, die zich in cellen actief naar buiten richten, waarvoor methoden worden aangereikt.
6. Ziekten van een gemeente. Een gemeente kan niet groeien als ze ziek is bijv. door een modernistische theologie aan te hangen - of door lauwheid of traditionalisme, ruzie en onenigheid of door foute kerkelijke structuren. Gebrek aan leiding is fout, maar dictatuur van één man evenzeer. Tenslotte is er soms ook contactarmoede naar buiten toe.
7. Chauffeurs zonder rijbewijs. In dit hoofdstuk wordt het belang van goede leiders benadrukt.
8. In het slothoofdstuk volgen

statistieken van o.a. Nederlandse groei-gemeenten, waarbij ds Krol niet aan de indruk ontkomt dat het in Nederland wel zoeken geblazen is. Voor echte groei-gemeenten moet je in Amerika zijn. Van 10 leden naar 7000, ja, dat kan daar gebeuren, maar in Nederland is een groei van een vrije gemeente als in Roosendaal - van 25 leden in 1976 tot bijna 200 leden in 1981 al heel opmerkelijk. In Amerika zijn het vaak (niet altijd) gewoon traditionele kerken die zó groeien (als de Presbyteriaanse kerk van ds Kennedy), in Nederland zijn het bijna altijd geheel vrij gevormde gemeenten van pinksterkleur.

Dit heeft mij al geleidelijk naar een bespreking van deze beweging heen-gevoerd. Inderdaad: het eerste wat ik mij afvroeg als dominee in een gevestigde kerk in Nederland: wat heb ik er aan? Kan ik daar nu wat mee doen? Het antwoord is *niet* direkt positief. Natuurlijk, er staan in het boekje van Krol wel aardige dingen (zoals de „spons-, steen-, magneet-gemeenten”). Maar bij het overgrote deel van zijn beschouwingen dringt zich bij een *Europeaan* het gevoel op: is dit nu niet allemaal *Amerikaans*?

Amerikaans?

Daar wil ik graag een wat bredere beschouwing over geven.

In sommige kringen (zoals naar mijn indruk soms bij het Instituut voor Evangelisatie) wordt te weinig het verschil tussen Amerika (USA) en Europa begrepen, zodat ons dingen worden aangereikt die niet bij ons passen.

In andere kringen (zoals ik pas las in het verslag Hervormd Evangelisch Beraad 1979 en 1980, blz. 8) is het vaak voldoende om te zeggen: oh, dat is overgewaaid uit Amerika - om het daarmee af te doen.

Dit geldt soms van de reacties uit de kringen van Kerk en Wereld. Ik ben noch met het eerste noch met het tweede gelukkig.

Amerika en Europa zijn nl. anders. Niet beter of slechter. Dat geldt al voor de Amerikaanse cultuur, in het algemeen, als je die vergelijkt met de Europese cultuur. Dat geldt ook meer in het bijzonder voor het Amerikaanse christendom, als je dat vergelijkt met het Europese.

Over beiden een enkel woord. Volgens mij hebben culturen een identiteit - je zou soms haast zeggen: een persoonlijkheid. Een cultuur is méér dan de som van de mensen die erbij behoren en hun gewoonten. Er zijn zieke culturen en gezonde culturen. Er zijn bloeiende en verwelkende culturen. Er zijn oude en jonge culturen. A ik de Europese en de Amerikaanse cultuur met elkaar vergelijkt, d

A. L. Bennen / Leeuwarden

KERKELIJK
LEVEN

Ontwikkelingen met betrekking tot het C.D.A. - 2

C.D.A. en R.P.F.

De R.P.F. heeft zich tot nu toe gemanifesteerd als een partij die het accent richt op een beperkt aantal punten: de normloosheid en bandeloosheid, de abortuswetgeving, het emancipatiebeleid en het voorontwerp Wet Gelijke Behandeling. Het C.D.A. heeft een veel bredere gerichtheid. Van een regeringsverantwoordelijkheid dragende partij mag uiteraard ook niet anders worden verwacht. Die positie brengt met zich mee, dat de activiteit gericht is op alle aspecten van het maatschappelijk leven. Kenmerkende verschillen tussen beide partijen zijn voorts:

- de R.P.F. laat zichzelf zien als getuigenispartij, dat wil zeggen als een partij die er vooral waarde aan hecht, haar principiële visie op een aantal zaken uit te dragen. Daarbij wordt niet of nauwelijks gelet op de politieke uitwerking van het eigen standpunt;
- de R.P.F. richt zich met name op het christelijk belang, dat wil zeggen het belang van christelijke Nederlanders en hun organisaties. Dit blijkt onder meer uit de beperkte taken die deze partij voor de overheidslichamen wil weggelaten. Het C.D.A. daarentegen wil de christen-democratische uitgangspunten van betekenis laten zijn voor de inrichting van de gehele samenleving in al haar geschakeerdheid. Dit verschil komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de benadering van zaken als: bijzonder onderwijs en vreemdelingenbeleid. Wat het eerste betreft:

de R.P.F. stelt het bijzonder onderwijs gelijk met de christelijke school. Het C.D.A. gaat in dezen verder en propageert het bijzonder onderwijs als een algemeen beginsel, dat ook zou moeten aanslaan bij niet-christelijke Nederlanders.

Wat de vreemdelingen betreft dit. De R.P.F. toont zich geïnteresseerd in de bescherming van christelijke groeperingen, zoals christen-Turken en Molukkers. Het C.D.A. gaat er van uit, dat de bescherming van „de vreemdeling die in Uw poorten woont” zich uitstrekt tot allen die hier zijn komen wonen.

- Op sociaal-economisch terrein kan de R.P.F. een volstrekt gebrek aan visie worden verweten. De filosofie van het vrije-markt-mechanisme blijkt hier nog opgeld te doen. De terughoudendheid waarvan de overheid zich volgens de R.P.F. op economisch gebied dient te bedienen staat in schril contrast tot bijvoorbeeld het terrein van de zedelijkheidswetgeving, waar volgens de R.P.F. de overheid wel veel moet voorschrijven.
- Bij de R.P.F. zijn de opvattingen over de taak van de overheid bijzonder onevenredig. In de C.D.A.-opvatting moet de overheid in beginsel overal ingrijpen, waar situaties dreigen mis te gaan of ontsporingen kunnen worden geconstateerd.

—o—

De afgelopen tijd heeft zich, vooral op plaatselijk niveau, nogal eens een harde confrontatie (vervolg op pagina 380 - onderaan)

K. Schilder

In het „Hervormd Weekblad”, het orgaan van de confessionele vereniging stond in de maand oktober een aantal artikelen van de hand van ds J. J. C. Dee van 's Gravenzande over „onze band aan de belijdenis”. Met de aanvaarding van de nieuwe kerkorde heeft men in de Hervormde kerk gekozen voor de uitdrukking „in gemeenschap met het belijden der vaderen” en niet voor „in overeenstemming met”. In dat verband besteedt ds Dee aandacht aan Schilder's mening over onze band aan de belijdenis. In de maand november heeft ds Dee, duidelijk als vervolg op wat hij geschreven heeft in het „Hervormd Weekblad” een serie artikelen gepubliceerd in „De Waarheidsvriend” die bedoeld is als een levensschets van prof. Schilder.

Op te merken valt voor ons allereerst dat het Hervormd Weekblad duidelijk let op wat er in onze kerken gebeurt. Om in de termen van Schilder te

pastorale notities

door
H. AMELINK

blijven: met sympathie en critiek. Ik vind dat fijn.

Verder is evenzeer verheugend dat een bepaald ongunstig beeld over Schilder aan het verdwijnen is. De meest populaire opvatting was immers dat Schilder een lastige man was die in de oorlogsjaren de Gereformeerde Kerken deed splijten.

Ds Dee schrijft: „in zijn theologie heeft Schilder geen stap gewaagd buiten de Schrift en de Belijdenis om.” Hij wordt getekend als een echte oecumenicus. En het zeer terechte en vernietigende oordeel: de Gereformeerde Kerken hebben in de veertiger jaren „een van hun grootste zonen geschorst en afgezet.”

We moeten dankbaar zijn dat er zo over K. Schilder geschreven

wordt. Eerherstel werd tijd. Iedereen die eerlijk over de droeve jaren van de grote dwaasheid in de Gereformeerde Kerken wil oordelen kan niet anders dan tot de conclusie komen dat een zekere society in de Gereformeerde Kerken Schilder het zwijgen heeft trachten op te leggen, terwijl het onmiskenbaar was dat juist bij Schilder geen enkel ander verlangen kende dan gereformeerd te zijn en er juist bij Schilder een nimmer af latende ijver was voor de eenheid.

Omdat Schilder echt gereformeerd wilde zijn en een echte oecumenicus was liep hij nooit met de gedachte rond anderen uit de kerk te werken. Aan het einde van de zestiger jaren heb ik vaak op kerkelijke vergaderingen gezeten met de gedachte „hadden ze maar echt naar Schilder geluisterd.” Met name ten aanzien van de leer der kerk. Het zou goed zijn als ook in de Vrijgemaakte Kerken er eerherstel kwam voor prof. dr K. Schilder.

treft mij het verschil. Ogenscheinlijk zijn wij heel erg aan elkaar gelijk (in ieder geval van oorsprong) maar dat is schijn. Voor dit moment zou ik het verschil het liefst willen aanduiden met de woorden: *jong* en *oud*.

Amerika (i.b.v. USA en Canada) is te vergelijken met een jonge man van ongeveer 20 jaar. Hij is ondernemend, energiek - soms onwijs - en vaak nog heel makkelijk in de ene of de andere richting te beïnvloeden - dynamisch - maar ook nog vaak: oppervlakkig, soms ontworteld.

Daartegenover is Europa te vergelijken met een oude man van 68 jaar: hij heeft het alles wel gezien. Hij is sceptisch geworden, moeilijk voor een ideaal of nieuw inzicht te winnen. Loopt nergens enthousiast voor. Maar heeft wel levenservaring en wijsheid opgedaan. Hij kan relativeren waar het moet en voelt zich veel zekerder. Ondernemend is hij niet meer - meer introvert en beschouwend. Kerkelijk werkt zich dit ook uit. De Amerikaanse christenheid, die ik vooral in evangelische kringen ken, is dynamisch, rusteloos op weg, ondernemend. Het is niet tevreden met het bestaande, maar heeft wel veel behoefte aan verdieping, - want het lijdt onder oppervlakkigheid. Het kan ook nog heel mobiel in veel richtingen voortrollen. Daartegenover zijn de Europese christenen heel statisch - ze zitten vast in hun eigen kerken. Ze veranderen nauwelijks. Ze zijn niet ondernemend. In hun bagage hebben ze wel veel kennis en wijsheid verborgen zitten waar eigenlijk veel meer mensen van zouden moeten profiteren.

Deze sociologische beschouwingen die ik hier ten beste geef, zijn niet normatief. Ze moeten alleen dienen om zowel Amerikanismen als anti-amerikanismen te bestrijden. Ik denk dat iedereen die het dynamische en ondernemende van de Evangelicals - met methoden en verkooptechnieken - gelijkschakelt met het ware Geest-gedrevene, een fout begaat. Maar ieder die het in elkaar gezakte en statische van de Gereformeerde Nederlander normatief vindt, maakt dezelfde fout. Ik leer van de evangelischen om niet weg te zinken in die oude-man-mentaliteit... en ik hoop dat zij iets uit onze bagage meenemen om te groeien in kennis.

Tot zover deze keer mijn voorlopige beschouwingen over gemeentegroei. De volgende keer meer.

D. W. L. Milo / Dalmally

Voorlopige afsluiting

Het wordt tijd, deze serie af te ronden. Er is veel materiaal aangedragen, dat gedeeltelijk fonkelnieuw voor onze lezers moet zijn. We kunnen toch deze dingen rustig laten bezinken? En er zijn enkele losse eindjes blijven hangen, die we nu zullen afknopen.

1. Dat Maria en Jezus niet alleen van David stamden, maar ook van Levi, is terloops opgemerkt. Daarover is natuurlijk veel meer te zeggen en we hopen dat te zijner tijd te mogen doen.

Wijlen prof. B. Holwerda heeft ons een uitvoerige studie nagelaten over de Priester-Koning in het oude testament ⁴¹⁾. Hij herinnerde aan Melchizedek ⁴²⁾, aan Psalm 110, Zacharia 6 en Hebreëen 7 — niet aan Gods absolute en onvoorwaardelijke beloften aan David en het volk Israël in Jeremia's profetie ⁴³⁾ — en zegt: dat de priester-koning in de oudheid van Babel, Egypte en Phoenicië een gebruikelijke combinatie was, maar voor Israël nog toekomstmuziek bleef.

Dat Jezus Christus de eerste vervulling van de beloften voor een eeuwig koninklijk priesterschap is geworden, is ontegenzeggelijk. Dat Hij van David afstamde zegt de Bijbel onomwonden. Niet dat Hij evenzeer van Levi afstamde. En wanneer de oud-Joodse geslachtsrekeningen ons dit kleine detail aanreiken, kunnen we er niet achteloos aan voorbijgaan. Het eeuwige dubbelambt van onze Heiland was blijkbaar niet slechts geestelijk bedoeld — maar ook op de „burgerlijke stand” gestoeld.

Wij hopen hier op terug te komen, wanneer wij eens iets over de geschiedenis van het Britse vorstenhuis publiceren. Want ook daar wordt (het moge u niet ontgaan) het koningschap gecombineerd met het hoogste ambt in de kerk; het *gezalfde* koningschap, uniek ter wereld. Dat komt, omdat het Britse koningshuis langs vele lijnen afstamt niet slechts van David, maar evenzeer van Levi, van Aäron. En hierin mogen we ook denken aan Gods beloften aan David en het huis Israëls: dat nazaten van David en nazaten van Levi tot het eind der dagen in functie zullen blijven. ⁴⁴⁾

2. Dat Gladys (later Claudia genaamd, naar haar Romeinse adoptievader keizer Claudius) met haar broer Linus en haar Romeinse echtgenoot Pudens door Paulus worden genoemd ⁴⁵⁾ is een verhaal op zichzelf. Dat hangt samen met de langdurige strijd tussen Rome en Britain, waarin koning Caradoc met zijn gezin gevangen is genomen. Door tussenkomst van niemand minder dan Paulus zou Caradoc het lot van een overwonnen vorst zijn bespaard en werd hem genade geschonken, onder conditie dat hij nimmer de wapens tegen Rome zou opnemen. Dat lot zou anders ge-

weest zijn: achter de triomfwagen van de overwinnende generaal door Rome te worden gevoerd (geslept) om dan afgemaakt te worden. Omgekeerd hebben zijn kinderen, die reeds voor hun gevangenschap gedoopt waren, Paulus verzorgd tot zijn levenseinde — zegt de Britse geschiedschrijving. Denk er aan, dat de Britse christelijke kerk reeds nationale kerk was, voor de kerk te Rome werd gesticht. Maar ook hier zullen we graag nader op ingaan.

3. De uiterst nauwkeurige Britse geschiedschrijving trekt wel zeer de aandacht, zo niet onze critiek. Dat iemand ⁴⁶⁾ een geschiedschrijving opstelde „Van de Zondvloed tot 700 nC.” lijkt onmogelijk; vooral wanneer we aan de eigen geschiedschrijving denken, die in onze schooljaren begon met:

„Honderd jaar voor Christus kwamen de Batavieren in ons land. Zij leefden van vechten, lieten hun vrouwen werken en dronken bier uit de schedels van hun vijanden”.

En waarom deze lachwekkende tegenstelling?

We zijn er van overtuigd dat de Romeinen, in hun streven naar opperste wereldmacht, de wetten, taal en geschiedschrijving van de onderworpen volkeren hebben aangevochten en waar mogelijk vernietigd. Locale geschiedschrijving was gevaarlijk voor een wereldrijk. Alleen Romeinse geschiedschrijving had recht van bestaan. De „geschiedschrijving” uit de moderne gruwellectuur ⁴⁷⁾ heeft klassieke voorbeelden. De geschiedenis van ons vaderland moeten we uit handen van de Romeinen aannemen en dat is een even hachelijke zaak als wanneer ze door Joseph Goebbels was geschreven.

Maar in Zuidwest Engeland zijn de Romeinen nooit doorgedrongen, noch in Ierland, noch in (een groot deel van) Schotland. En daar bleef de historie onaangetaast.

—o—

De betrouwbaarheid van geraadpleegde schrijvers wordt, behalve uit de kennelijke waarschijnlijkheid en geloofwaardigheid zelf, mede gevonden in hun wetenschappelijke scepsis tegenover hun uitkomsten. Bovendien leveren enkele schrijvers een attest van betrouwbaarheid aan collega's, zonder dat we van een wederkerige borgstelling kunnen spreken.

Zo schrijft Dobson over de door hem geciteerde schrijver Morgan:

„Deze schreef voorheen een ander boek, „De geschiedenis van Britain van de Zondvloed tot 700 nC.” Daarin geeft hij een lijst van geraadpleegde werken. Ik kan die lijst, welke naar zijn zeggen onvolledig is, slechts duizelingwekkend noemen. Zij bevat niet slechts welbekende bronnen — maar een massa onbekende werken, handschriften en fragmenten, al of niet eerder gepubliceerd, zowel in openbare als in privé handen aanwezig, en dan werken in vele talen. Ik heb niet eerder een werk ontmoet, dat op zulk een gedegen onderzoek was gebaseerd. Ik ben zo vrij geweest enkele van Morgan's beweringen, die mij dubieus voorkwamen, te verifiëren. Maar tot nu toe heb ik geen enkele onjuistheid gevonden”. — „In zijn later werk „St Paul in Britain” geeft hij talloze bronnen, waar natuurlijk zijn voornoemde lijst bijgeteld mag worden”. ⁴⁸⁾

Vervolg van pagina 379

ONTWIKKELINGEN MET BETREKKING TOT HET C.D.A.

voorgedaan tussen C.D.A. en R.P.F. In het C.D.A.-blad Bestuursforum, een maandblad voor provincie- en gemeentebestuurders, staat in het nummer van september 1982 een interview met de voorzitter van de C.D.A.-raadsfractie in de gemeenteraad van Alblasserdam, de heer G. C. de Groot. Deze vertelt in dit nummer, hoe tot nu toe voortkomen is, dat in Alblasserdam een R.P.F.-afdeling van de grond komt. In zijn relaas staat onder meer het volgende: „Wij zijn weer naar de oprichtingsvergadering (van de R.P.F.) gegaan. Daar kregen we weer een algemeen ethisch verhaal te horen, waarbij de tranen in je ogen springen en dat iedere christen zo kan onderschrijven. Maar het ging niet over gemeentepolitiek. Ik ben toen opgestaan en heb de inleider gevraagd of hij één punt kon noemen uit de afgelopen raadsperiode

waarbij een R.P.F.-raadslid anders zou hebben gestemd dan het C.D.A. of de S.G.P., want daarvoor willen zij toch een alternatief bieden. Daar had hij geen antwoord op. Ik heb toen gevraagd waarom men dan aan de raadsverkiezingen wilde deelnemen. Ook daarop bleef men het antwoord schuldig. Die afdeling is er, ook om andere redenen, niet gekomen”. De heer De Groot komt op een bepaald moment tot de stelling, dat „er eigenlijk geen eigensoortige politieke overtuiging achter de R.P.F. zit, maar dat het een, neem me het woord niet kwalijk, parasitaire partij is”. Toegegeven moet worden, dat deze laatste woorden wellicht onnodig scherp zijn. Waar het om gaat is uiteraard de vraag, of er voor de R.P.F. (maar deze vraag laat zich ook stellen voor de andere kleine christelijke partijen) wel een plaats is in het Nederlandse politieke krachtenwereld. Naast het misnoegen dat er bij grote groepen kiezers heus wel is over de opstelling van het C.D.A., met name inzake de abortusproblematiek, is er voor het oprichten van een nieuwe politieke partij, die vanuit christelijke uitgangspunten wil

opereren, beslist veel meer noodzakelijk. Er dient namelijk een duidelijke, eigen visie te zijn op alle beleidsterreinen waarmee de politiek zich bezig houdt. Tot op heden is een dergelijke visie in onvoldoende mate ontwikkeld. Daarnaast wil ik er aan herinneren, dat het politieke beleid van een partij niet alleen rekening moet houden met de maatschappelijke groeperingen waaruit de partijleden afkomstig zijn, maar met de samenleving als geheel. Ook dit laatste ontbreekt er bij de R.P.F. te veel aan. Wil de R.P.F. tenslotte een factor van (politieke) betekenis gaan vormen, dan zal er wel wat meer moeten gebeuren dan hte stellen van een enkele vraag in de Tweede Kamer.

Ik meen dat er op dit moment weinig reden is om te veronderstellen, dat de R.P.F. de komende tijd een spectaculaire groei zal doormaken. Zoals deze partij thans opereert, zal zij er niet in slagen veel kiezers bij het C.D.A. vandaan te zuigen. Zeker niet, nu er pas weer een centrum-rechts kabinet is aangetreden.

(wordt vervolgd)

De schrijver Milner (die in 1902 „The Royal House of Britain” publiceerde, dat tot 1964 herdrukt werd) herinnerde in zijn eerste hoofdstuk dankbaar aan F. R. A. Glover, de schrijver van „England, the remnant of Judah and the Israel of Ephraim”, 1861. Hij vertelt van Glover: „deze begon in 1844 op zijn onderwerp te studeren, gedwongen door voorhanden feiten. Na jaren van studie en bezinking heeft hij het jaar 1860 speciaal aan dit onderwerp gewijd. Zijn ideeën en conclusies werden alle bevestigd.” In 1881 kwam zijn tweede druk uit, vlak voor zijn dood. Milner heeft twee weken in de Bibliotheek van het British Museum doorgebracht, alleen om de bronnen en citaten van Glover na te sporen. Hij heeft elk citaat regel voor regel gespeld en vertaald en kreeg de overtuiging, dat Glover correct was geweest in vertalingen en weergave. Ook dat zijn conclusies volkomen redelijk waren.

De bewerkte C. F. Parker, die in 1940 en 1952 herdrukken van Milner verzorgde, merkte op dat Milner sedert 1911 het hoofdstuk „Kerk en Staat onder één Hoofd” had weggelaten. Om onbekende redenen. Maar dat Parker dit hoofdstuk weer aan het boek had toegevoegd, mede omdat er sedert Milner's dood nieuwe en aan Milner onbekende bewijzen op tafel waren gekomen, die de juistheid van dit hoofdstuk steunden.⁴⁹⁾

—o—

Het voornaamste wat we in deze kleine reeks artikelen naar voren brachten was wel: de overlevering, welke op verschillende plaatsen in Somerset en Cornwall wordt gevonden: als zou Jozef van Arimathea daar herhaaldelijk zijn geweest (hetgeen door diverse oude schrijvers in het Oosten wordt beweerd); dat hij zijn neefje Jezus op buitenlandse reizen zou hebben meegenomen; vooral dat Jezus een of meer jaren in Somerset zou hebben gewoond, als voorbereiding voor zijn publieke optreden; ook dat Jozef met elf anderen na Christus' dood en hemelvaart naar Somerset zou zijn teruggekeerd en daar een eerste buitenlandse kerk zou hebben gesticht, lang voor die te Rome.

Apart mag nog Blake's profetische gedicht worden genoemd.

Er zijn details die, hoewel onbewijsbaar, in het licht van andere — wel bewijsbare — details aannemelijk schijnen. Er zijn geen of weinig details in, menen wij, die weerlegd kunnen worden. De degelijkheid van de studie van schrijvers waaruit hier geput is, de bewijskracht van manuscripten en historieschrijvers uit de vroegste eeuwen, en vooral de kracht van volkse overlevering behoeven echter niemand te overtuigen; maar zullen wel de vrienden van het Evangelie doen beamen: dat God de Heere een zeer bijzondere weg met het Britse volk heeft gehad

Dobson, aan wiens werk wij veel te danken hebben, geeft zelf een verstandige afsluiting van zijn overtuigende studie. Hij zegt van die overlevering:

„Er kunnen tal van sceptische bezwaren tegen de overlevering worden ingebracht — maar met redenen ontkennen zal moeilijker gaan”. En:

„Alleen de mogelijkheid van haar waarheid was voldoende grond voor onderzoek en dat onderzoek bleek sterker gronden te geven dan hij vooraf verwachtte”.

„Het is misschien het beste, dat de waarheid van deze overlevering nimmer bewezen wordt — wil de plaats niet een centrum van bijgelovige verering worden”.

⁴¹⁾ „Begonnen hebbende van Mozes” — ⁴²⁾ Gen. 14 — ⁴³⁾ Jer. 33:17-22 — ⁴⁴⁾ zie 43. — ⁴⁵⁾ 2 Tim. 4:21 — ⁴⁶⁾ R. W. Morgan „History of Britain from the Flood to A.D. 700” — ⁴⁷⁾ George Orwell „1984” — ⁴⁸⁾ het boek verscheen in 1860 en wordt nog steeds herdrukt — ⁴⁹⁾ Milner, „Royal house of Britain”, p. 3 — ⁵⁰⁾ Dobson, p. 43.

Overdruk

Gezien de correspondentie en vraag naar overdrukken van deze artikelenserie delen wij onze lezers mee dat voorbereidingen zijn getroffen om deze serie als brochure uit te geven.

Wellicht gaan wij door, aangemoedigd door de grote belangstelling, met enkele aangrenzende onderwerpen.

D.W.L.M.

M. de Jonge / Voorburg

Hoofd en lichaam - I

Een goede zaak

Buyten en Schipperheyn, uitgevers te Amsterdam, hebben samen met andere „positief-christelijke uitgevers” een serie boeken onder de titel „Zicht op de Bijbel” opgezet; ze omschrijven hun bedoelen met „De Bijbel en bijbelse onderwerpen binnen het blikveld; kanttekeningen voor bij belstudie”. We ontvingen ter recensie nr. 22 van die reeks „De brief aan de Efeziërs”, geschreven door ds. M. R. van den Berg.

Het is een goede zaak, dat op deze manier de bijbelstudie in onze kring een stimulans ontvangt en ook dat velen buiten die kring daarvan profijt kunnen trekken, temeer omdat de opzet van de boeken is, dat ieder er mee aan het werk kan: jongeren en ouderen, mensen die veel en anderen, die weinig letters hebben gegeten.

Je kunt je afvragen wat bedoeld is met dat „Zicht op...”. Het lijkt wel alsof je een zo goed mogelijke opstelling moet kiezen om vandaar uit dan de Bijbel te bezien, min of meer op een afstand, vrijblijvend, kennismakend van een boek. Ik weet zeker dat de uitgevers dat beslist niet willen. De inhoud van de boeken is ook anders. De schrijvers nemen je als 't ware bij de hand en brengen als een boodschapper (een dienaar) de Woorden Gods bij je thuis - ze betrekken je er bij. Zo wordt het een „Luisteren naar...” en dat is wat de HERE in Zijn gunst ons nog steeds als mogelijkheid geeft.

Identiteit

Als iemand je zou vragen onze kerkelijke gemeenschap te typeren, wat zeg je dan? Je kunt op verschillende manieren antwoorden. Het lijkt me, dat je bijv. zou kunnen zeggen: „Lees dit boek maar eens, dan krijg je een goede indruk van wat in onze gemeenten leeft” en je geeft hem of haar dit boek van ds. Van den Berg in handen.

Een goede lezer zal dan opmerken, dat het boek

- eenvoudig van opzet is; het dient zich aan zonder enige pretentie
- bijzonder nauwkeurig de tekst van de brief nagaat; je ontmoet een pogen aan te geven wat de HERE indertijd door Paulus' hand aan Zijn gemeenten liet schrijven en wat Hij door Zijn Geest in deze tijd tot de gemeenten zegt
- bij de tijd is
- en praktisch gericht

en daarmee is toch ook het leven van de Nederlands Gereformeerde kerken te typeren? Ik hoop het van harte.

We mogen de HERE wel dagelijks danken, dat Hij Zijn Woord op deze manier in de gemeenten doet brengen: in de prediking, door werk van bijbelkringen en jeugdverenigingen, in geschriften. Geen theoretische beschouwingen, geen min of meer moderne opvattingen van theologen, geen tegemoetkomen aan het moderne levensgevoel, maar duidelijk voor ieder „Uw Woord is een lamp voor mijn voet”, psalm 119, uitsluitend nagaan „wat zegt de HERE”?

Als we nu samen dit boek, dat tot ondertitel heeft „Hoofd en lichaam”, ter hand nemen, volg ik de hierboven aangeduide karakterisering en zal pogen daar iets meer van te zeggen.

Eenvoud

De schrijver zegt bij Efeze 3:12 „dat is nu de situatie, waarin de geadresseerden verkeren. Ze zijn bij God kind in huis” en bij 3:20, 21 „Een lofprijzing moet je eigenlijk niet uiteenrafelen. Die moet je gewoon op de lippen nemen. Waarom zou u dat nu niet even doen?”. Kan het eenvoudiger en directer?

Tevoren konden we uitvoerig lezen, wat het betekent „in Christus” te zijn (1:3). Hebt u wel eens geteld hoe dikwijls die uitdrukking in hoofdstuk 1 voorkomt? „God heeft ons gezegend in Christus. Dat is de enige manier waarop we gezegend kunnen worden. In Adam kunnen we niet meer gezegd worden. In hem kunnen we alleen maar ondergaan in de dood. Maar in ons nieuwe Hoofd, Christus, die nu in de hemelen is, zijn we gezegend met alle mogelijke geestelijke zegen”. En verder zijn we in Hem uitverkoren, hebben we de verlossing door Zijn bloed, ontvangen we een erfdeel, zijn we tot geloof gekomen. Zó is Hij ons Hoofd en mogen wij Zijn lichaam zijn. „Want hoofd en lichaam vormen een onverbreekelijke eenheid. Wat met het Hoofd gebeurt, gebeurt ook met het lichaam. En dat alles is pas realiteit op het moment waarop we tot het lichaam gaan behoren” (1:4).

Nauwkeurigheid

Je proeft hoe ds. Van den Berg zich inspant om precies te zeggen wat er staat. Een enkel citaat en

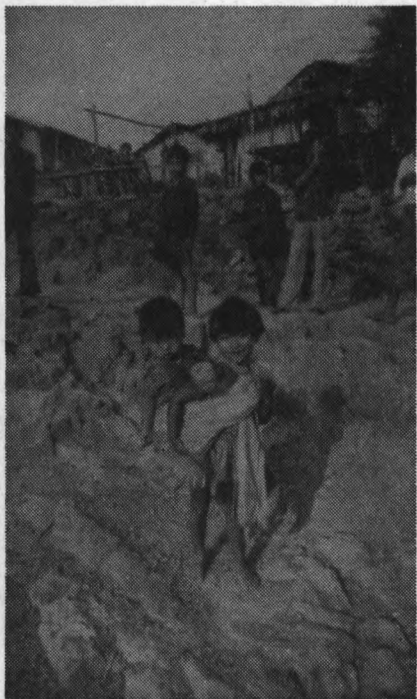
wel bij 6 : 4 „Ouders (moeten) hun kinderen opvoeden in de tucht en de terechtwijzing van de Heer. Ik vind die vertaling van het NBG niet zo gelukkig. De nederlandse woorden wekken de indruk, dat de kinderen voortdurend gestraft en op de vingers getikt moeten worden. Maar dat zou de methode zijn om die kinderen voor altijd te verbitteren. Het is Paulus' bedoeling, dat de kinderen door daadwerkelijke en door mondelinge instructie en onderricht en aansporing Christus leren kennen en volgen. Het gaat erom dat *Hij* hun leven gaat beheersen". En bij 6 : 3, waar het 5e gebod van de Tien Woorden aangehaald wordt, zegt de schrijver, na over bezwaren van de letterlijke

vervulling van de belofte te hebben gesproken: „Waar gezag erkend wordt, komt de anarchie en de chaos en wordt het leven onmogelijk. In die zin kunnen we deze belofte ook vandaag toepassen. Als in de gemeente de gezagsverhoudingen geëerbiedigd worden, zal de gemeente bloeien en een voorspoedig en lang bestaan hebben. Maar wanneer in een gemeente de kinderen het gezag van hun ouders niet meer erkennen, raakt die gemeente gedesintegreerd. Dan gaat het gemeentelijk leven tot ontbinding over en heeft de gemeente haar langste tijd gehad". We zullen het boek een week terzijde leggen en in het volgende nummer verder gaan.

stichting redt een kind

Verschillende keren werden wij de laatste tijd opgebeld door „adoptieouders" van kinderen uit ons kindertehuis in Cuttack in de Indiase staat Orissa. Men had in de krant gelezen of op de radio of televisie gehoord dat er een grote stormramp in dat gebied was geweest. En men was ongerust over de kinderen. Wij hadden toen nog geen nadere berichten hierover gehad, maar dat hebben wij nu wel.

Het is een verschrikkelijke ramp geweest. Maar het kindertehuis heeft geen schade opgelopen en wat belangrijker is: de kinderen zijn er allemaal goed afgekomen. De stad Cuttack heeft betrekkelijk weinig geleden. Het gebied eromheen echter heeft veel schade en daarvoor vraagt men ons om hulp. Men schreef: „Door het gebied rondom de stad Cuttack stromen twee rivieren, nl. de

Mahanadi en de Kathjuri. Op 3 juni 1982 werd dit gebied geteisterd door een wervelstorm. Deze ramp eiste veel mensenlevens en er werd grote schade toegebracht aan huizen, vee en dijken. De schade was nog niet weer hersteld toen een tweede ramp dit gebied trof. Op 29 en 30 augustus vielen er hevige slagregens, een grote storm stak op en op vele plaatsen hielden de dijken het water niet meer tegen. In de nacht van 31 aug. werden er 184 dijkdoorbraken geconstateerd. Het water liep in stromen over het land met zo'n kracht dat het alles omverwierp wat het op zijn weg vond. 10 miljoen van de 20 miljoen mensen die dit gebied telt werden getroffen. Duizenden dorpen werden onder water gezet, de hutjes werden meegesleurd. Ongeveer 4000 van deze dorpen zijn volledig van de aardbodem weggevaagd en circa 26.500 hutjes zijn verdwenen. 21.000 scholen zijn verwoest, bruggen en wegen werden beschadigd. Het is een verdrietig gezicht om de verdwenen dorpen te zien. De huizen en hutten zijn met de grond gelijk gemaakt en zijn nu overdekt met zand. Soms zie je alleen nog wat riet en daaruit leidt je af dat er hutjes hebben bestaan met rieten daken.

De regering doet haar best om hulp te geven. Veel hulporganisaties zijn aanwezig en doen wat ze kunnen. Kerken en christelijke organisaties verzorgen voedselpakketten voor de slachtoffers. De christelijke organisatie waartoe ons kindertehuis behoort heeft stappen genomen om een van de meest verwoeste dorpen te helpen, nl. het dorp Bidyadharpour. Het ligt ongeveer 45 km van Cuttack af. Hier wonen zo'n 1250 mensen. Op een paar stenen huizen na zijn alle woningen verdwenen. Ook de school is verwoest.

Met een groep kerkmensen hebben wij hier een bedrag van Rs. 10.000,— (ca. f 2800,—) bij elkaar gebracht. Daarvoor hebben wij de schoolkinderen uit dit dorp rijst, bloem, thee, suiker, zout, petroleum om op te koken, en lucifers gegeven. Ook hebben wij wat kleding kunnen uitdelen. Het Rode Kruis zorgt voor medicijnen in dit gebied.

Maar wij willen graag doorgaan met onze hulp en daarvoor ontbreken ons de middelen. Er zijn daar 334 schoolkinderen. Voor de winter aanbreekt willen we ze graag wat dikkere kleding geven en ook ieder een of twee dekens. De verstrekking van levensmiddelen zal nog een tijdje moeten

doorgaan. Onze fondsen zijn volkomen uitgeput. Een nieuw schoolgebouw kost ca. Rs. 60.000,— (plm. f 18.000,—) en met het weer opbouwen van alle woningen zal zeker nog wel zo'n bedrag gemoeid zijn. Moge de HERE ons helpen om iets van de materiële nood in dit dorp te lenigen en de mensen te laten zien hoe groot de liefde is die de Here Jezus Christus heeft voor de armen in deze wereld.

10 miljoen mensen hebben onder deze ramp geleden en 5 miljoen daarvan zijn tot de bedelstraf gebracht. Ofschoon wij zelf geen mensenlevens

hebben verloren — en daarvoor danken wij de HERE — voelen wij ons toch geroepen uit christelijke naastenliefde hier de helpende hand te bieden. Bidt met ons dat wij binnen onze beperkte mogelijkheden effectieve hulp kunnen geven tot meerdere glorie van onze God en HERE."

Tot zover deze brief.

Wij hopen dat u ons door een gift in de gelegenheid wilt stellen aan deze noodkreet gehoor te geven. De oudere kinderen uit het kindertehuis in Cuttack worden ingeschakeld bij deze hulpverlening. Zij zien de nood en leren helpen.

Wij vinden niet dat wij aan deze nood mogen voorbijgaan.

Verder hebben wij nog een groot aantal ongeadopteerde kinderen. Ook uit het kindertehuis in Cuttack zijn er bij. Zonder uw hulp lopen wij hiermee vast. Ons secretariaat geeft u graag inlichtingen hierover.

Secretariaat: dr Guépinlaan 23, 4032 NH Ommeren, tel. 03443-2079. Postgiro: 1599333 t.n.v. St. Redt Een Kind, Hattem. Bank: ABN-Doorn, rek.nr. 37.73.32.860.

Expositie sieraden de Hannah Miranda

De edelsmid Hannah de Miranda uit Dordrecht exposeert van 19 december 1982 tot en met 23 januari 1983 samen met Joep de Bekker in het Markiezenhof in Bergen op Zoom. Hannah de Miranda, die haar opleiding in Schoonhoven en in Bern (Zw.) heeft genoten, heeft al enige jaren een zelfstandig atelier. Zij voelt zich sterk met de Nederlandse kunst uit de 17e eeuw verbonden.

Hannah: „Vroeger was er geen scheiding tussen ambacht en kunst, zoals nu. Ze werden beide met een doel gemaakt. Ook het grootste deel van mijn sieraden is door opdrachten ontstaan en daar ieder mens een unieke persoonlijkheid is, heeft elk sieraad weer een ander verhaal."

Hannah de Miranda wil meer uitdrukken dan het onderwerp dat zij uitbeeldt: „Door beeldtaal en symboliek kan kunst de diepere dimensie in de schepping uitbeelden. Zo verzeleek Shakespeare in zijn gedichten vaak de schoonheid en eigenheid van bloemen met aspecten van het menselijk leven. Een opdracht voor mij in die zin was een armband naar een zonnebloem, daar gerechtigheid vaak met de zon wordt vergeleken."

Haar geloof neemt in die symboliek een heel uitdrukkelijke plaats in. Hannah: „Een aantal sieraden gaven aanleiding tot de titel van de expositie **Hemel en aarde**. In de sieraden wordt de hemel uitgebeeld door een groep bloemsieraden met drie bloembladen: Vader, Zoon en Heilige Geest. De aarde en de mens door bloemsieraden met vier bloembladen: De vier jaargetijden en windstreken. De serie naar de narcis beeldt uit hoe de mens vaak toegekromd leeft naar zichzelf. De hangers naar de sleutelbloem en het ribesblad laten zien hoe Christus gekomen is om de wereld naar God toe te openen, als een

licht in de duisternis. De redding van de schepping ging door de dood heen. Dit wordt verbeeld door de ontwerpen voor kruizen naar de judaspenning en de fosicia en de serie over de bruidssluier: Het zaad, dat in de aarde moest vallen om vrucht te dragen."

En tenslotte zegt Hannah hierover: „Een vroeg-Christelijk symbool voor de opstanding is de vlinder (opgestaan uit zijn cocon). Dit symbool voor de overwinning op de dood en de belofte van een nieuwe hemel en aarde heeft me zo aangesproken, dat het de naam van mijn atelier is geworden."

De kunst van het edelsmeden is moeizaam werk, waarbij veel precisie nodig is. De meeste sieraden zijn geciseleerd. Hierbij wordt op een achtergrond van pek met hamer en ponzen de vorm er langzaam ingeslagen. Tussendoor moet het goud of zilver vaak worden uitgedroogd om het te ontharden. Een andere techniek is het graveren. Het reliëf wordt in het metaal met een graveersteker aangebracht. Op de expositie zijn twee trouwringen te zien met reliëf van tarwekorrels. Hannah werkt meestal in zilver, omdat goud tegenwoordig erg duur is. Ze heeft geen voorkeur voor een van de twee metalen, maar goud is wel een edeler en duurzamer materiaal.

Hannah de Miranda is in haar werk geïnspireerd door prof. dr H. R. Rookmaaker. Ze zegt hierover: „Mijn sieraden zijn een vrucht van zijn inspirerende visie op kunst en werkelijkheid."

De tentoonstelling wordt gehouden van 18 dec. 1982 t/m 23 jan. 1983, dagelijks van 13.30 tot 17.00 uur (behalve 's maandags) in galerie Etcetera, Het Markiezenhof, Bergen op Zoom.

Boekbespreking

Een duidelijke aanwinst

J. Verkuy - „Zijn alle godsdiensten gelijk” - Kok, Kampen, 1981
152 bladzijden. Prijs f 19,90.

„Dit boekje is primair bedoeld als een getuigenis en als een oproep tot geloofskeuzen en geloofsbeslissingen”.

Aldus Professor Verkuy op de eerste

pagina van zijn boek „Zijn alle Godsdiensten gelijk?” Afgelopen jaar verscheen dat werk in een „geheel herziene en vermeerderde vierde druk”.

In acht hoofdstukken betoogt Verkuy hoe nodig het is dat christenen zich weer bezinnen op het wézenlijke van hun geloof.

In het eerste hoofdstuk zet hij die noodzaak van positiekeuze tegen de achtergrond van het huidige „religieuze pluralisme” (de overvloed aan gelijktijdig voorkomende religieuze opvattingen in één samenleving). Na te hebben aangegeven welke effecten dat pluralisme heeft (b.v. „och, in alle godsdiensten zit wel iets waars”) zegt hij „Wij worden in onze tijd uitgedaagd tot een universaliteit van denken en belijden, zoals wij die in de westerse wereld na de eerste vier eeuwen van het Christendom niet meer hebben meegemaakt...” (13).

De kern van het christelijke getuigenis is gebleven, zegt Verkuy: „Jezus is de Heer”. Hij vervolgt: „De vraag waarom het in dit geschrift gaat is deze: Is dit getuigenis in onze huidige samenleving, die niet alleen multiraciaal is en multicultureel, maar ook multi-religieus is, houdbaar?” „Wij willen daarbij verantwoording afleggen van de keuze vóór de Persoon en het werk van Jezus Christus” (18).

Voorbeelden uit Oost en West illustreren de tegenwoordig zo gangloze stelling dat geen enkele religie uniek is. (Een aantal bladzijden wordt zo besteed aan de Duitse literator Lessing)

Zendingsman als hij is citeert Verkuy woorden van theologen en missiologen aangaande het hoe en wat van de zendingsroeping, alvorens hij in drie hoofdstukken (pag. 66-98) het unieke van Christus toelicht. Daarin zit een flink stuk Bijbelstudie, waaraan met name jongeren best wat kunnen hebben. In de twee laatste hoofdstukken van het boek geeft Verkuy een overzicht van b.v. visies op verlossing alsook een eigen getuigenis aangaande het christelijk geloof.

Het boek loopt uit op een duidelijk „Toen antwoordde Simon Petrus: „het behoud is in iemand anders, want er is onder de hemel geen andere naam de mensen gegeven, waardoor wij moeten behouden worden” (Handelingen 4:12). Deze klassieke, apostolische formule is de diepste definitie van de verhouding van het Evangelie tot de wereldgodsdiensten. Er is onder de oostelijke en de westelijke, onder de noordelijke en de zuidelijke hemel geen andere naam tot behoud gegeven dan de naam van Jezus, de gekruisigde en herrezene” (15).

Ik denk dat we blij kunnen zijn met Verkuy's boek. Bij mijn weten zijn er niet veel vergelijkbare boeken in de handel, waarin deskundig en principieel over de godsdiensten gesproken wordt. Verkuy doet zich kennen als een man met vele contacten en grote bekendheid, met personen en zaken in de Wereldraad van Kerken. Tegelijkertijd valt niet te twijfelen aan Zijn betrokkenheid bij „de evangelicales”

Er is een ondubbelzinnig getuigenis aangaande Christus, zoals sommigen in onze kerken misschien niet uit Wereldraad-kring verwachten.

Nog een paar opmerkingen. Het boek lijkt zich iets meer te richten op de oosterse religies met hun grote verdraagsaamheid dan b.v. op de Islam, die tegenwoordig voor ons toch erg actueel is. Het Jodendom wordt helemaal niet vermeld. (Bij de vijf symbolen van de religies op de omslag ontbreekt het Jodendom ook ten enenmale.)

In het algemeen is het boek niet (te) moeilijk geschreven. „Majoriteit” (15) zou moeiteloos door „meerderheid” ver-

vangen kunnen worden; bij termen als „mondiaal”, „multi-raciaal”, „multi-religieus” en „universeel” is een simpele vervanging al wat moeilijker. Toch zal de woordkeus niet veel lezers hoeven te verbijsteren.

Hier en daar is - door de veelheid van materiaal - de bespreking van b.v. een oosterse verlossingswet wat (te?) kort weergegeven. Problemen voor het begrip zal dat m.i. echter niet opleveren.

Konkluderend: Schrijver en uitgever hebben er goed aan gedaan dit werk opnieuw uit te brengen. Het is een nuttig boek voor wie aan deze materie begint, terwijl degene die al wat hiermee bekend is, beslist aanknopingspunten zal vinden voor verdere studie.

Mogen we hopen dat veel (ook jonge) mensen het boek zullen lezen. Niet alleen vanwege de informatie over andere religies die hier geboden wordt, maar ook vanwege het getuigenis dat Verkuy aflegt van de waarheid die in Jezus Christus is.

—O—

K. Deddens - *Het liep uit op Trente*.

Oosterbaan & Le Cointre - Goes
Gebonden - 200 p. - Prijs f 21,90

De Kamper hoogleraar Deddens zal in onze kring geen onbekende wezen. Nadat hij zes jaar geleden een alleraardigst boekje schreef, met de titel „*Het begon in Jeruzalem*”, liet hij het afgelopen jaar een vervolg het licht zien: „*Het liep uit op Trente*”.

Gaf het eerstgeschreven werk veel (en buitengewoon interessante) informatie over het ontstaan van de vroegchristelijke liturgie, in het meer recente boek gaat het vooral over liturgische gebruiken en verordeningen uit de Middeleeuwen.

Ook dit boekje biedt veel informatie, die voor hen die zich voor zo'n onderwerp interesseren, aantrekkelijk zal zijn. In 11 hoofdstukken wordt de middeleeuwse (roomse) Kerk gevolgd van de „zon- en feestdagen in de eerste eeuwen” tot „het Concilie van Trente”.

Daartussenin vindt de lezer veel over plaatselijke, regionale en nationale verordeningen aangaande zondagsheligen en/of het houden van heiligendagen, etc. We lezen (minder uitgebreid dan in zijn eerste boekje) over het ontstaan van het Kerkelijk Jaar en over de liturgische accenten, die daarbij komen te vallen. We krijgen een (overigens beknopte) lijst van heiligendagen en worden ingelicht over de wijze waarop een groot deel van het jaar „op ging” aan heiligen- en feestdagen. De uitbreiding van de Mariaverering, de engelenverering en de devotie die aan relieken wordt bewezen, het komt allemaal aan de orde. En, zoals de titel al suggereert, het eindigt bij het Concilie van Trente, in het midden van de 16e eeuw.

Dat Deddens niet voluit enthousiast over de middeleeuwse liturgie kan spreken, valt te verwachten. Hij spreekt over „de Liturgische afstand van de oude Kerk” (hoofdstuk 8), over „liturgische gebreken” aan het einde der Middeleeuwen

(158). Ook over „onbegrepen eredienst” (161), die „hoe langer hoe meer in formalisme onttaarde”, „vervreemding van de Bijbel en de prediking”, „misbruiken” en „losbandigheid” (164, 165) enz. Een apart hoofdstuk (10) geeft aan wat „de inzet van de Reformatie” is geweest. We lezen: „Zeer bewust heeft de reformator van Genève terug gegrepen naar de beste tradities van de kerk” (173). „Tegenover het donker van de Middeleeuwen betekende de Reformatie de doorbraak van het licht” (180).

Maar, zoals duidelijk zal zijn, het accent ligt in dit boekje niet op de Hervorming, maar op de eeuwen die eraan voorafgaan. Wie daarom weten wil hoe men in de oude Kerk de Goede Vrijdag vierde, of benieuwd is waarom de datum van Kerstfeest op 25 december is terechtgekomen, kan dat helder beschreven vinden. Evenzo informatie over de opkomst van de engelenverering: „de ethiopische kerk viert zelfs elke maand een engelenfeest” (51), de Mariaverering, de dagen van allerheiligen en allerzielen, en ga maar door.

Het geheel is goed geslaagd, dunkt me. Het boekje is keurig uitgegeven en niet buitengewoon duur voor wat het biedt. Een mogelijk bezwaar tegen het boekje is het feit dat een deel van de stof - zij het in de allervraagste vorm denkbaar - wel wat bekend kan zijn bij veel lezers. Misschien dat sommigen daarom denken: zoveel detail heb ik niet nodig. Voor die lezers, die echt volslagen onbekende dingen willen vernemen, is het misschien een goede tip het eerste werk, „*Het begon in Jeruzalem*” aan te schaffen. De uitgeverij heeft er nog exemplaren van over, heb ik begrepen.

P. J. van Kampen, Zeist

—O—

„Oud worden, een gave en een opgave” - Ton Valkenburg

Het boek bespreekt een aantal belangrijke problemen en gevoelens waarmee de ouder wordende mens in aanraking kan komen. In de eerste plaats is het boek bedoeld als een hulp voor de bejaarde. Tevens geeft het allen die betrokken zijn bij het leven van de oudere, meer duidelijkheid over zijn situatie.

De schrijver is een christen. Hij beziet de problemen van de oudere vanuit het christelijk geloof en gaat ook hiervan uit bij het zoeken naar oplossingen.

Er wordt uitvoerig ingegaan op problemen die kunnen ontstaan door pensioenering, lichamelijke en geestelijke achteruitgang, verlies van de partner. Een lang hoofdstuk wordt gewijd aan de lichamelijke en/of geestelijke achteruitgang van de partner. Hierin wordt helder beschreven welke moeite dit kan geven, speciaal in die gevallen waarbij de partner in een verpleeghuis wordt opgenomen en de ander thuis blijft.

Het verblijf in een ziekenhuis, verpleeghuis of bejaardenhuis is vaak moeilijk voor de bejaarde. Het roept dikwijls gevoelens van onzekerheid en afhankelijkheid op waarmee men geen weg weet.

Help papoea's overleven

10 JAAR HULP AAN PAPOEA'S IN NOOD — WAT U DAARMEE TE MAKEN HEEFT?

De geschiedenis van het Papoeavolk is niet aan iedereen bekend. En wat zich de laatste 25 jaar heeft afgespeeld - onderdrukking en uitroeiing van wat was voorbestemd een trotse natie te worden - wat weten wij ervan?

± 1600-1949 - Nieuw Guinee onder Nederlands bewind.
1949 - Nederland belooft de Papoea's onafhankelijkheid

1961 - West Papua is de nieuwe naam; een eigen vlag, een eigen regering.

1969 - Indonesië manipuleert de volksraadpleging die had moeten leiden tot totale onafhankelijkheid.
Een volk ontgooid. De wereld ziet toe.

1982 - Indonesië gebruikt Irian Jaya als wingewest. Een volk is verraden.
150.000 Papoea's zijn verdwenen.
Blijft Nederland toezien?

Onze stichting bestaat 10 jaar. Met uw hulp konden we veel goed doen. Maar er moet veel meer gebeuren. Ontzettend veel meer. Help de Papoea's mee te overleven!

Papoeafonds

Postgiro 243000

Rozendaal 27

8431 PD Oosterwolde

Bank:

Amro-Oosterwolde

Rekening 44 40 72 470

Secretariaat

Van Randwijcklaan 104

3815 MT Amersfoort

Telefoon

033-728690

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

De schrijver beschrijft deze gevoelens heel duidelijk en geeft reële adviezen. Praktische informatie geeft het boekje over wat een verpleeghuis en een bejaardenhuis werkelijk zijn, over opname procedures en financiële regelingen. Als toelichting wordt er een dag in een verpleeghuis besproken. Het beeld dat je hierdoor van een verpleeghuis krijgt, is positief. Wel moet vermeld worden dat het her gaat over een door en door christelijk huis. Deze beschrijving geldt zeker niet voor alle verpleeghuizen. Gevoelens van eenzaamheid, moeite met geloof in crisissituaties, depressies worden nader uitgewerkt. Ook ten aanzien van deze moeilijkheden geeft de schrijver enkele wenken. Hij belicht deze problemen nader aan de hand van de bijbel.

Voor vele ouderen zullen de besproken situaties en gevoelens duidelijk herkenbaar zijn. Speciaal voor hen zal dit een bemoedigend en troostrijk boek zijn.

Elsa van Herwaarden-van Os

Redakteleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kernnieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kernnieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122,
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Werkgroep Homoseksualiteit in Chr. Geref. en Ned. Geref. kring

De Werkgroep Homoseksualiteit in Chr. Ger. en Ned. Ger. kring nodigt al diegenen, die in hun omgeving gekonfronteerd worden met homoseksualiteit uit om over hun gevoelens en problemen te komen praten op zaterdag 15 januari 1983 om 14.00 uur in de Chr. Geref. Kerk van Utrecht-Centrum, Wittevrouwensingel 28.

Deze middag, die zal duren tot ongeveer 17.00 uur is speciaal bedoeld voor ouders, familieleden en anderszins (direct) betrokkenen. Het geheel is ontstaan vanuit een groep die zich gevormd heeft n.a.v. het DIA-nummer van mei 1981, dat als thema homoseksualiteit had.

Voor de goede orde zij vermeld, dat voor ambtsdragers op een later tijdstip een bijeenkomst wordt gehouden. Voor nadere informatie kunt u schrijven naar: Theemsdreef 168, 3562 EJ Utrecht.

Langs deze weg wil ik, mee namens mijn vrouw en kinderen, allen, die in welke vorm ook maar hun belangstelling en meelevens hebben getoond t.g.v. de beide jubilea, die wij mochten vieren, hartelijk danken.

Het heeft eraan meegewerkt, dat de gedenkdagen voor ons onvergetelijk zullen blijven!

O. Mooiweer, V.D.M.

Lasondersingel 105
7514 BN Enschede

EXPOSITIE

HEMEL EN AARDE

HANNAH DE MIRANDA
sieraden, tekeningen

JOEP DE BEKKER
tekeningen

18 december t/m 23 januari 1983

dagelijks van 13.30-17.00 uur
(behalve 's maandags)
opening 18 december, 16.00 uur
in

Galerie Etcetera, Het Markiezenhof,
Bergen op Zoom
Telefoon 01640 - 56830

Als U een camping zoekt, waar U als christen Uwzelf kunt zijn, kom dan met Uw gezin of groep naar
Evangelische Camping
„t BELOOFDE LAND”.

Reserveringen vanaf 3 jan. 1983.

Bosweg 17 - 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429 - 2942.

pinky was nog maar vier weken oud toen haar vader haar en haar moeder in de steek liet

Nu is ze 8 maanden en wordt goed verzorgd in één van onze kindertehuizen in India.

Kinderen zoals Pinky zijn er nog zo heel veel.
Help ons hen te helpen.

bel onze secretaresse nu!
03443-2079 (ook 's-avonds)

Voor f 60,— per maand kunt U de verzorging van een kind in een kindertehuis volledig voor Uw rekening nemen.

Voor f 30,— per maand kunt U een kind, dat nog thuis woont, laten helpen.

In beide gevallen ontvangt U een foto van het kind.

stichting

redt een kind

secretariaat: dr. quépinlaan 23 - 4032 nh ommeren (gld.)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te Hattem
bank: ABM-Doorn, rek.nr. 37.73.32.860.

ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN!!!

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist